

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Lectori.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

LECTORI.

QUUM Roma essem ante sexennium, natus ac editus simul in ea luce primus partus hujus libri. Vix domum ex Italia reducem rogavit continuo, qui tum apud nos agebat, typographus, ut eundem hic loci quoque divulgandi copia sibi fieret. Neque enim delatum in has oras quidquid hujus factus in Urbe Aeterna prodierat; cujus videndi desiderio multi tamen è nostratibus aliisque transalpinis hominibus tenebantur, quibus vellet hac in parte satisfactum. Annui facile, ut eadem opera meliorem illum, saltem auctum novis incrementis darem. Id enim à me efflagitare videbantur, partim judicia doctorum hominum, quae jam publice exstabant de eo quamquam immaturo partu, ornata illa valde ac benevola; partim privati amicorum hortatus, ut quod in me jam ante receperam, dependerem; partim studium vel ita juvandi bonarum artium disciplinas incredibile. Ita factum, ut vix elapsis aliquot à reditu meo mensibus, jam pars operis haud contemnenda typis describeretur; ut sperarem brevi integrum, qualecunque illud erat, in novam lucem emittendum. Sed aliter res cecidit. Dum enim ea tempora repente apud nos exorta, quae me totum aliis curis distraherent, typographus vero de sedis mutatione ac alio vitæ genere instituendo cogitat, jacuit liber aliquamdiu, donec occasione itineris herili mandato ad Bredanos de Pace Conventus, & inde in Bataviam ante triennium, & quod excurrit suscepti, Elsevirius noster cum elegantibus suis formis totum denuo transcribendi provinciam opportune in se reciperet. Sed neque ita omnis haec res tam cito, ut ego equidem speraveram, ac spem simul aliis feceram; confecta; dum aut rursus alia mihi suscipienda itinera; aut domum reditionem excepit longi & molesti morbi pertinacia; aut libri ipsius ratio, vel propter calaturam nummorum eidem inserendorum aliasque difficultates, cursum operarum & simul expectationem meam in longum protraheret. Quae ideo praefanda hoc loco censui, ut omnibus ratio con-

P R Æ F A T I O.

staret longioris morę, & facerem iis satis, qui aut editionem urgebant quotidianis ferme convitiis; aut fidem datam subinde interpellabant; aut omne illud tempus aliis curis transactum, in eiusmodi opere limandopolitius, male consumptum possent arbitrari. Ita enim hodie vivitur. Ubi ulro ac sponte tuam ad aliquam materiam illustrandam locasti industriam, continuo quasi ad conductum vocaris, neque ullum comperendinatum indulgent morosi creditores, quin velut nexum sibi & vadatum sisti è vestigio jubeant. Adeo quidem, ut per eos non liceat tibi amplius, non dicam otari, sed aut alia agere haud paullo graviora, certe qua tui muneris cursus & ratio postulat; aut etiam valetudini tue consulere; aut vero lucubrationes tuas, non dicam in decimum, sed ne quidem in unum aut alterum annum perpolire. Aliter quidem illi veteres, qui sibi aliisque gnavi ac industrii homines videbantur, præclare utique de suis ac posterorum temporibus meriti, si per plures Olympiadas gestarent ejusmodi factus, quos intra decimum diem mira hujus sæculi fecunditas parturiret. Sed nolo hic tecum ex postulare, mi LECTOR, cujus gratiam mihi haud uno nomine ambiendam novi. Quid saltem boni ex ea mora, huic secundæ factura interposita, contigerit, disces. Factum scilicet opportune, ut dum mediò illo tempore, bina in Galliam obitæ legationes facultatem mihi largiuntur videndi quidquid in eo genere eximium ac selectum recondit in splendidissima illa Gallia metropoli vere regia & admirabilis maximi Regis Gaza, aut aliorum etiam Musea, quorum nomina plena dignitatis ac industria alibi enarramus, haud levis vel penitendæ accessio huic operi contigerit. Ut nihil dicam de subministratis subinde ex Italia à viris summae amplitudinis nec minoris humanitatis aut elegantia veterum Nummorum eclypsis, quæ ornarent hunc librum, ego ea vicissim mea explanatione illustrarem. Non deprædicabo hic singulorum beneficentiam, suis locis à me haud obscure quidem vel parce celebratam, sed tamen longe infra tam propensam ac perpetuam in me aut in hæc studia voluntatem. Adeo ut hanc moram, quæ alioquin ingrata mihi

hi

P R Æ F A T I O.

hi ac forte itidem tibi contigerat, non sine favore, aut etiam atrocissimo compensatam scias. Neque tamen hoc agam operose, ut vel industriam meam tibi gloriose pradicem; vel de instituto hujus libri multis te pramuniam, quod vel ex proximi breviarii intuitu constare tibi poterit; vel ea etiam sollicitè diluam, qua mihi aut gratiam tuam, aut patrocinium forte possent obstruere. Equidem non vereor, quicumque tandem aliter sentiant, ne has antiquitates nimis magnifice extulisse videar, haud dissimilis illorum mundanorum circumforaneorum, qui expellendis morbis omnibus unum pharmacum venditant; aut cateroquin non infrequentium id genus hominum, qui dum artem aliquam sibi ornandam suscipiunt, hoc unum agunt, ut eam non solum omnibus aliis anteponant, sed ex eâ ceteras omnes, etiam alienissimas profluere, multâ contentione ac studio adfirmant. Ut jam in proscenium non adducam sacros illos oratores, quos, (lepida quippe capita,) ego ac tu non semel risimus; qui Divi alicujus ceu Herois laudationem adgressi, reliquos omnes suo loco ac gradu motos, velut vilem turbam, in ordinem cogunt. Ne ego hujus culpa adfinis deprehenderer, videbar mihi bellè toto hoc opere cavisse; immo quam se juncta hic ab iis, quos modò enumeravi, omnis mea ratio fuerit, statim sub initium libri, plenè satis ac dilucidè declarasse. Neque verò illos moror, qui cum sua tantum circumspiciant; in iis se factent, quæ se scire aut docere profitentur, alia omnia, quæ ignorant, nullâ contentione animi, nulla saltem valde laboriosâ animadversione digna arbitrantur. Fruantur sane illi suis delitiis, suis amoribus; neque nos habebunt repugnantes, aut vero infitiantes valde præclara esse & laudabilia, in quibus eorum se exercet industria. Sapiant etiam soli, si velint, modò nos sinant insanire cum viris hujus aut superioris memoria longè clarissimis & gravissimis; neque nostra nobis otia, nostra oblectamenta ad unum nutum suum & arbitrium præscribere aut recoquere cogitent. An inania sint, an infructuosa, annon laboriosis multorum vigiliis, an verius somniis anteponenda; an omni non jucunditate solùm, quam forte largien-

P R Æ F A T I O.

tur, sed utilitate quadam pœne incredibili, quam omnino denegabunt, vacua, hoc libro conati sumus demonstrare. Verum de eorum iudiciis haud valde nos decet laborare; utpote omnium eorum opinione, quibus cara est elegantia studiorum ac litterarum salus, abolitis pridem ac damnatis. Quam iustius angor ea cura, ne eis fecerim satis, qui sorte non nisi exquisita & mirabilia de hoc opere sibi pollicebantur; quippe jam gnari aut facile intelligentes, quam multa contineat hæc memoria in carimoniis veterum occulta; in historia nobilissimarum gentium mutila; in litteris interioribus ignota; in omni antiquitate recondita. Quam multa inde educi possint, si non ad principia scientiæ naturalis ac civilis haurienda, ad morum tamen ac regenda Reipubl. normam & leges, ad historiam quoque plantarum aut animalium illustrandam spectantia; ad notitiam præterea temporum, Romanorum fastos, aras variarum gentium; ad urbium ac regionum appellationes, origines, prærogativas, sacra, ludos, fœdera, conventus, magistratus; ad ortus & imagines tantæ ac tam antiquæ nobilitatis, & clarissimorum omnis memoriæ civium, opportuna valde ac unice quidem comparata: quam multa denique modo expressa & fixa, modo pressa leviter vestigia eadem industria suppeditet, unde ulterius in eo litterarum cursu procedere, aut digitos ad veros fontes intendere continuo liceat. Quorum omnium specimina quedam, haud vulgaria illa vel contrita, hoc opere exhibere contendimus. Videbam quippe apertum & patentem campum, novam laudis ac industriæ semitam, per quam progredi continuo liceret ad notitiam multarum rerum adhuc abstrusarum, certe quæ nondum pro earum pretio ac litterarum dignitate fuerunt hæctenus pertractata. Quotusquisque enim est ex eorum numero, si duos tresve ad summum excipias, qui vel nostra vel patrum memoria, in congerendis aut exponendis his antiquitatibus laborarunt, quem (dicam libere, quia de mortuis loquor) liberalior quidam genius adflaverit; qui eximium aliquid ac singulare præstiterit, quod diligentia non solum haud vulgaris & multi usus harum rerum, quorum utrumque plures suo jure sibi vindic-

P R Æ F A T I O.

vindicant, sed præterea eruditionis paullo reconditioris, ac ingenii interioribus litteris non tincti solum sed imbuti laudem possit apud posteros obtinere? Versantur quidem in omnium manibus soli ferme, qui hæcenus studiosos antiquitatis his mysteriis imitant, Antonii Augustini Dialogi, viri, si quisquam alius sua ætate, Romana & antiquitatis & jurisprudentiæ studiis exculti egregie & perpoliti, iudicii autem, quod pluris adhuc facio, exacti valde ac limati. Verum, quamquam culti sint illi valde ac luculenti. annon tamen sitim potius horum studiorum excitant, quam expleant? annon toti ferme in Romanis, iisque, qui hodie pro vulgaribus habentur, aut vero patriis nummis enarrandis versantur, infinitam autem illorum sylvam, seu eos non viderit, (etsi jam tum Romæ, ubi diu floruit, ac alibi in Italia magna extaret eorum copia) seu plures demum postea reperti, qui Græcas, Asiaticas, Africanas antiquitates ac memorias recondunt, non attingunt iidem, ne dum exponunt aut illustrent? Neque verò tantum ego mihi tribuo, ut me hic exquisitum aliquid præ cæteris & suis omnibus numeris absolutum perfecisse mihi videar. Nescirem ipse primas hujus industriæ leges, & quomodo comparatum sit omne hoc studiorum genus, varietate quadam & comprehensione infinitum, si tale quid animo insedisset meo. Viam tantum sum ingressus, quæ paullo longius tendit, in quam plures semitæ confluunt, & quæ plures etiam comites secum trahit, sed per quam alii procedent post me felicius, quibus cum eadem quæ mihi, aut major etiam opportunitas, tum uberior instructus eruditionis, aut in immortalibus illis litterarum ac doctrinarum studiis consenscendi largius otium ac perpetua quedam felicitas contigit. Amorem in bonas artes mirificum; diligentiam præterea, quanta per alias curas aut invaletudinem licuit, præstitisse me non negabo, ne plane tuam expectationem frustraretur hic liber; & cujus etiam rei testes proferre possem tot veneranda antiquitatis monumenta, è superiorum temporum caligine, in qua adhuc delitecebant, eruta hic tandem & enarrata. Modestiam certe & aequitatem nemo æquus, ut opinor, desiderabit, dum à viris magnis, aut cæteroquin
harum

P R Æ F A T I O.

harum deliciarum ante nos promissis conditis, dissentimus; sed procul ab omni pruritu obreptationis, invidia, amulationis, aut cuiuscunque tandem gloriola inde captanda studio, ducente nos eo rerum tractandarum serie, idque ut frequenter, sic dissimulatis ferme nominibus, aut iisdem debita laude & prädicatione ornatis. Neque ille fateor de summis Christianæ fidei capitibus, de iustitiâ aut iniustitiâ, de summo bono, aliisque id genus gravissimis rebus disputationes, è quibus salus hominum ac fortuna pendeant, de iis tamen, quæ ad omnem litterarum ac eruditionis ubertatem & elegantiam pertinent, & in quibus, ut proclive à scopo aberrare, ita paratior venia locus, nec internecina odia metuenda continuò veniunt. Neque verò ab eo proposito me deterrere debuit clarissimorum nominum splendor; in quorum quippe vestigia, etiam ubi à verâ semitâ deflectunt, pedem solent illico ponere iisdem studiis dediti, qui ideo in rectam viam veniunt comiter deducendi. In quo ita versati sumus hæcenus, ac versabimur in posterum, quamdiu mens sana nobis supererit, ut omni aliâ industriæ ac eruditionis laude carere lubenti animo cogitemus, modò illa humanitatis ac pudoris nobis constet; & mihi cum à naturâ ingentia, tum ab optimo parente indita, tum perpetuo quodam meo studio culta, singularis nempe erga litterarum ac scientiarum principes, voluntatis & observantia. Neque agrè ferrent, qui ex iis ad plures abière, quod ea quæ procul ab eorum oculis fuere submota, meliore ea in re fato usi, patefecerimus; in quæ si ante nos incidissent, Deus bone! quantum inde luminis, quantum adjumenti, ad omne litterarum genus illustrandum adtulissent. Nobis uberem quendam operæ fructum tulisse videbimur, si nostro qualicumque labore, aliorum exacuerimus industriam, quò paullo diligentius incumbant in eadem studia, ac inde non mirificam solum voluptatem ob imagines tot illustrium omnis memoria hominum, aut exquisitam artificum elegantiam, capiant; sed præterea penum suam doctrinæ ac eruditionis insigniter locupletandam norint. Quid ceteroquin novâ istâ hujus libri editione à nobis præstitum, quæ accessit ne eadem aucta, haud opus, ut arbitror, hic pluribus

P R Æ F A T I O.

ribus commemorare. Pro una Dissertatione, quia ita nimis longa videri potuisset, novem exhibemus, servata nihilominus eadem ordinis & materiarum serie, sed simul novis singula & luculentis, prout equidem speramus, certe ut voluimus ac laboravimus, observationibus testata comprobataque. Multa proinde aut plenius pertractata, quae leviter antea adtigeram; aut emendata interdum, quae, prout homines sumus, secus forte ac propeanter notaveram; aut primum neque parce hic inserta, quae omnino in prioribus omiseram. Additæ etiam passim variae Nummorum veterum icones, ita rogante typographo, qui primus secunda hujus futura in lucem edenda onus in se receperat; etsi ego ab iis abstinere omnino constitueram. Aberant enim à Romana editione, & diversa hic nobis consilii ratio ab iis, qui dum aut antiqua id genus numismata in loculis suis habent recondita, aut provinciam sortiti ea de alieno Museo divulgandi, optimo horum studiorum fato & cum aeterna sua laude, eadem proferunt in publicos & communes usus singulorum, qui his antiquitatibus delectantur. Nobis neque hæcenus licuit esse tam beatis, neque tale quidpiam ab initio operis propositum. Unus hic scopus, ut quid de toto hoc studiorum genere esset statuendum; quantum præter dignitatem aut jucunditatem quandam incredibilem, per omnem doctrinarum ac litterarum varietatem, utilitatis haberet reconditum; quam plus contineret in recessu, quam vulgo hæcenus creditum; quam immerito proinde neglectum jaceret passim aut ignoratum, non verbis tantum, sed documentis omni exceptione majoribus declararem; idque iis maxime, quae inspecti nobiliores in hoc genere Theauri, at vulgo parum noti, suppeditare nobis videbantur. Ad quos equidem mihi quum pateret aditus, singulari meo & incredibili studio, percellebat continuo oculos tantus defossi Auri, Argenti, Aëris, tot reconditarum divitiarum fulgor; quas in tua etiam commoda, & litterarum ornamentum, quocunque tandem modo erogandas arbitrabar. Illud quidem eum, quo inflammabar, ardorem, subinde reprimebat, quod dum aut multa fugiente quasi oculo,

c

aut

P R Æ F A T I O.

aut aliud etiam agendo, pro custodum nempe vel comitum ingenio
aut dignitate, aut pro angustia temporum, intueri compellerer;
aut alioqui præcopia & varietate in delectu & notatione singulo-
rum laborarem, nunquam large satis meam cupiditatem exple-
re, aut satis idonee ac attente eo spectaculo, quo ad fciebar mi-
rifice, perfunctus mihi viderer. Unde etiam veniam haud diffi-
culter, ut spero, largieris, mi LECTOR, si dum aut petenti con-
cessa, aut ultro etiam transmissa Nummorum id genus signata
quadam simulacra, eaque ex vetustis illis quidem & sinceris, quos
videram antea, sed attritis sepe & exesitis archetypis expressa, inde
à calatore haud valde illo præstanti in hac arte, sed qualem loci
ratio ferebat, cusa, minus elegantia ac venustatis, aut vero ac-
curationis interdum habere videantur. Major utique fateor eo-
rum, & quam iis gratulamur felicitas, qui domi possident eas o-
pes, quibus proinde recurrere continuo ad prototypos licet, inde e-
mendare, restituere, & majori adeo cura, fide, diligentia cala-
tos divulgare conceditur. Cujus nota, ut de iis nihil dicam, quæ
& patrum & nostra & recenti adhuc memoria prodire, & lucu-
lento Patini nostri, quo largiter ac splendide ornabit has artes, o-
pere, alia insuper ex mirabili Gaza illa REGIA PARIEN-
SI, in quam ut in vastum mare alia minores aquæ quotidie in-
fluunt, brevi itidem, ut speramus, habiturus es, LECTOR,
felicibus eorum curis, in quos incumbit hodie ejus custodia, qui
nempe Regis longe maximi fortunatissimique gloriam iis etiam
monumentis ad decus nostrorum temporum sibi propagandam pu-
tant. Et habebunt ista quidem, regis utpote auspiciis ac impen-
sis, summis autem & perennibus studiis viri, ut alia mittam de-
cora, fidei ac industria pæne incredibilis, quo non usæ magis ac
præstantia, quam splendore ac venustate singulari, oculorum tuo-
rum simul ac animi voluptati admirabiliter serviant. Unde ne o-
mnino inferior ea laude Germania quoque nostra censeatur, cura-
bunt quandoque admirandis DOMUS AUGUSTÆ aliorum-
que hujus Imperii Procerum præpositi, seu quos Tullius hic vocat,
mysta-

P R A E F A T I O.

mythologi; & juxta eos vir pluribus doctrinis excultus, Ericus Mauricius, juris in Academia patria antistes, his quoque studiis valde deditus; qui felici, ut coram nuper referebat, fato, plures veterum eorumque selectissimorum Numismatum centurias nactus, accuratissimo studio & artificio superiori saeculo depictas ab homine, sicut eidem videbatur, summe talium avido ac perito, idque ex nobilissimis quibusque, quae tum florebant, antiquitatum id genus promptuariis. In cujus etiam laudis societatem veniet suo jure Belgium, quamdiu aut superstites in eodem erunt Goltziorum, Chiffletiorum & Rubeniorum amuli ac heredes; aut in horum lucubrationibus divulgandis suam industriam conferet, qui propriis opibus abundat, Johannes Georgius Grævius; vir non singulari solum humanitate, facilitate, ingenio, sed, quod te jam non fugit, inter Atlantes hodie, qui caelum illud litterarium in iis oris alacriter fulciunt. Neque vero suas, quas possidet etiamnum, opes invidet nobis diutius horum studiorum parens & procreatrix Italia; non diligentes illi custodes Gaza, puta aut MEDICEÆ, aut ESTENSIS, aut FARNESIANÆ, aut in Urbe Æterna REGIÆ rursus seu Heroïdis CHRISTINÆ, BARBERINÆ, BUONCOMPAGNI, CAMILLI MAXIMI, aliorumque id genus τραπεζίων, de quorum inexhausta quadam opulentia vel fidem tibi abunde faciet hoc opus inde passim locupletatum. Quo ita conspirantibus studiis & operis tandem aliquando restituantur ille artes, quae quondam in honore florebant & celebritate hominum versabantur, ac unde liberalibus artibus ac doctrinis, novus quidam splendor, nova continuo accrescent incrementa. Neque minus interea nostram hanc qualemcunque de tuis studiis bene merendi voluntatem, tua benevolentia, tuo etiam patrocinio complecti dubitabis; & eo quidem lubentius, quod his praesidiis & adjumentis destituito alia omnino consilii ratio fuerit in eunda, quo his antiquitatibus prodessem, earumque studium pro virili parte promoverem. Accedit, quod praeter cufos illos Nummos, quos aut casus mihi obtulit, aut diligentia mea ac aliorum benigni-

P R E F A T I O.

*ras suppeditarunt, magnam hic habeas præterea ac prope immensam
 aliorum copiam, ex omni antiquitate ac memoria petitam; eam-
 que non æri quidem incisam, quod neque licuit nobis, neque adeo
 semper aut peræque necessarium, etsi præclarum semper, hic pri-
 mum tamen, quod unum erat reliquum, in tuos ac litterarum u-
 sus à nobis haud perfunctorie descriptam ac enarratam. Adeo ut
 vel eo nomine lectorem possit hic liber adlicere, ac varietate qua-
 dam majori delectare; dum, quod ferme aliorum, qui hæcenus
 in ea palestra se exercuere, institutum fuit, non unius gentis aut
 ætatis, Græcos puta aut Barbaros ante Romanorum Imperatorum
 tempora signatos, aut Consulares, quos vocant, aut Casarianos,
 eosque vel unius generis aut metalli passim hic leges, verum omnium
 illorum temporum, nationumque, nullo nota & magnitudinis dif-
 ferimine, suo tamen ordine & loco partim expressos, partim expla-
 natos. Quæ in re equidem, lubrica valde aliorum vestigiis, id di-
 ligenter ac sollicitè egimus, ut nullos Nummos, nisi vetustos & pro-
 bos, eosque vel à nobis inspectos, accurate, quantum per negotio-
 rum aut occasionum momenta licebat, descriptos; vel interdum
 ab iis, quorum aut publice restata, aut alioquin abundè perspecta
 nobis fides ac industria, subministratos, non vero ex promiscuis aut
 perperam expressis, ut sæpe experti sumus talium antiquitatum in-
 dicibus & commentariis depromptos, vulgarem. Occurrent
 proinde inter nostros frequenter ab aliis jam cusi, aut enarrati,
 prout certe ratio hujus operis omnem illam memoriam, seu adhuc
 delitescentem, seu jam repertam promiscue efflagitabat; qui tamen
 hic aut emendatores divulgati, aut novis observationibus aucti,
 aut à pravis interpretationibus vindicati reperientur. Quæ occa-
 sione etiam haud injucundum tibi, aut studiis tuis omnino infru-
 ctuosum censui, si varia neque ea ignobilia auctorum veterum loca,
 variosque ritus & consuetudines cultissimarum gentium, quæ ad-
 huc in quadam obscuritate versari videbantur, majori certe lu-
 ce indigere, paullo diligentius, quam hæcenus factum, explana-
 rem ac illustrarem. Sed de his plus satis, ac sane præter institutum
 indu-*

P R Æ F A T I O.

industria nostra hic tibi adeo magnifice venditanda. Consultius utique & opportunius foret, aequitatem hic tuam interpellare, si in griphis & enigmatibus solvendis, non OEdipum me ubique aut vatem $\chi\epsilon\eta\sigma\mu\omicron\lambda\omicron\gamma\omicron\nu$ praestiterim; quod neque mihi semper licuit per aciem ingenii haud valde perspicacis, neque per recondita alicujus, quae in me esset, doctrina supellectilem. Neque vero illos errores tango, quos fatalis vel descriptorum vel operarum incuria huic libro subinde etiam adpersit; qui nec frequentes adeo, pro ratione editionis me absente & procul posito procurata; neque ita leves interdum, ut non tenebras legenti offundant, quas consultus in fine operis elenchus haud magno labore discutiet. Interim vale, mi LECTOR, & quibus verbis te jam Roma compellasse memini, hic loci haud minus adposite repetendis, P R Æ S T A N T I A M hujus mercis, non ex institoris praecomio, sed ex U S U ejusdem aestimare aduefce.

